

ΑΘΥΡΑΣ. - Πόλις καὶ ποταμός τῆς Θράκης, μετα-  
ξὺ Σηλυβρίας καὶ Βυζαντίου. Ἡ πόλις ἔκειτο 30  
μίλια περίπου πρὸς Δ. τῆς Κωνσταντινουπόλεως,  
ἀπέναντι τῆς Καλλικρατείας παρὰ τὰς ἐκβολὰς  
τοῦ ὁμωνύμου ποταμοῦ, κειμένου κατὰ τὸν Πτο-  
λεμαῖον (Γεωγρ. III, II, 4) εἰς γεωγρ. πλάτ.  
42°, 55' καὶ ἀν. μῆκ. 53° / 30', καὶ ἐκβάλλοντος εἰς τὴν λιμνοθά-  
λασσαν Μπουγιούκ - Τσεκμετζέ.

Ὁ Στράβων (VII, 331, 56), λέγει περὶ τοῦ ποταμοῦ Ἀθύρα: "Μετά  
Σηλυβρίαν, Ἀθύρας ἐστὶ ποταμός καὶ Βαθυνίας". Ἐκ τῶν δύο τούτων  
ποταμῶν ὁ μὲν Βαθυνίας ἐκβάλλει εἰς τὴν λιμνοθάλασσαν, τῆς ὁποίας  
τὸ στόμιον εὐρίσκεται παρὰ τὸ Φηγίον (ἐκτουσοῦκ Τσεκμετζέ), ἀπέχων  
τῆς Κωνσταντινουπόλεως 12 περίπου χιλιόμετρα. Ὁ δὲ Ἀθύρας, νῦν  
Καρά - Σοῦ ἢ Μέλας ποταμός, εἰς τὴν λιμνοθάλασσαν Μπουγιούκ - Τσεκ-  
μετζέ. Κατὰ τὸν Μελέτιον ὁ Ἀθύρας κοινῶς καλεῖται καὶ Φλυκὸ Νερό  
(Γεωγρ. τόμ. Γ', σελ. 53). Τὰς λιμνοθαλάσσας ταύτας ὁ Κριτόβουλος  
ὀνομάζει κόλπους. "Τὰς γεφύρας τὰς ἐν κόλποις Ἀθύρα καὶ Φηγίου".

Κατὰ τὸν Στέφανον Βυζάντιον, ὁ Ἀθύρας ἦτο ἐπίνειον καὶ ποτα-  
μός παρὰ τὸ Βυζάντιον: "Ἀθύρας ἐπίνειον καὶ ποταμός περὶ τὸ Βυ-  
ζάντιον. Ἔστι δὲ <sup>καὶ</sup> κόλπος Ἀθύρας". Ὁ Πομπώνιος Μέλας (B, 24) ὀνο-  
μάζει αὐτόν Ἀτύραν (Αὐγρεα), ὁ δὲ Πλίνιος (IV, 47) Πυθάραν. Ὁ  
Ἀγαθίας, συγγραφεὺς τοῦ ἔκτου μ.Χ. αἰῶνος ἀναφέρει τὰ ἑξῆς: "Παραρ-  
ρεῖ δὲ αὐτὴν (δηλαδή τὴν κόμην Μελαντιάδα) Ἀθύρας ποταμός, ὅτι δὴ  
ὀλίγον τι προελθὼν καὶ εἰς ἄνεμον καικίαν (δηλ. Β.Α. ἄνεμον), ἡρέ-  
μα ἐκκλίνας, εἰς τὴν Προποντίδα τὸ ροῦν ἀπερεύγεται. Ὅθεν δὴ τὸ  
πρὸς τὴν ἀκτὴν καὶ τὰς ἐκβολὰς παρατεταμένον ἐπίνειον τὴν ἐκείνου  
φέρεται προσηγορίαν". (V, 14). Ὁ δὲ Μιχ. Ἀτταλειώτης (σελ. 84)  
ὀνομάζει αὐτόν Ἄθυρον. (Πρβλ. Σκαρλάτου Βυζαντίου, Κωνσταντινούπολις  
τόμ. Α', σελ. 318).

Αχ. Δεσφ. Σαμουήλ  
ἱερογ.  
Λίμνη Τυπρακίνη  
Ισχυρὴ καὶ θόρυβος  
Ἀθῆναι 1940.



Κειμένη ἡ κωμόπολις τοῦ Ἀθύρα εἰς τὰ πρόθυρα τοῦ Βυζαντίου ἐπὶ τῆς Ἑγνατίας ὁδοῦ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀμυντικοῦ μετώπου αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γραμμῆς Δέρκων - Μετρῶν ἐκέκτητο μεγάλην στρατιωτικὴν σημασίαν. Διὰ τοῦτο ἐνωρίτατα εἶχεν ὀχυρωθῆ δι' ἰσχυροτάτου τείχους. Ὁ Παλάδιος (ἐν Βίῳ Χρυσοστόμου, σελ. 32) ἀναφέρει αὐτὴν ὡς "φρούριον τῆς Θράκης; παραθαλάσσιον". Ὀλίγον δὲ κατωτέρω (σελ. 34), ὀνομάζει αὐτὴν κατὰ πληθυντικὸν ἀριθμὸν: Τὰ Ἀθύρα. Ὁ Προκόπιος (Περὶ Κτισμ. IV, 8) ἀναφέρει ὅτι ἐτείχισεν αὐτὴν ὡς ὁ Ἰουστινιανὸς δι' ὀχυρωτάτων τειχῶν, τῶν ὁποίων οὐδὲν ἵχνος περιεῴθη μέχρις ἡμῶν, καθὼς καὶ οὐδὲν τῶν Βυζαντινῶν οἰκοδομημάτων. Ἐπίσης καὶ ὁ Καντακουζηνός (Τόμ. Γ', σελ. 320) ἀναφέρει αὐτὴν ὡς κώμην τετειχισμένην. Ἰνὰ μὴ διακόπτεται δὲ ἡ συγκαταγωγία κατὰ τὸν χειμῶνα ἔνεκα τῶν πλημμυρῶν τοῦ ποταμοῦ Ἀθύρα, κατέσκευάσθη ἀπὸ τοῦ Ἀθύρα μέχρι τῆς γειτονικῆς πόλεως τοῦ Ρηγίου, στερεωτάτη ἐξ ὀγκολίθων ὁδός.

Ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ Μικροῦ (408-450), ὅταν ὁ Ἀττίλας ἐπέδραμε τὴν Θράκην ἐπὶ κεφαλῇ τῶν Θύννων, ἔφθασε μέχρι τοῦ φρουρίου τοῦ Ἀθύρα, ἀλλ' ἠναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ. (Θεοφάνους Ἱστορ. Τόμ. Α', σελ. 296). Πολύ ἀργότερον ὁ Κροῦμος ἐπιδραμὼν τὴν Θράκην τὸ 812 ἔφθασε μέχρι τῶν προαστείων τοῦ Βυζαντίου, ὁπότε, ὅπως διηγεῖται Συμεὼν ὁ Μάγιστρος (σελ. 64), "κατέστρεψεν τὸ ἐκεῖ κάστρον (δηλ. τοῦ Ἀθύρα) καὶ τὴν γέφυραν παράξενον οὖσαν καὶ πάνυ ὀχυρωτάτην". Πολύ δὲ βραδύτερον τὸ 1345 ὑπέκυψεν ὁ Ἀθύρας εἰς τὰ δεινὰ τῆς ἐξ ἐφόδου ἀλώσεως, ὅπως καὶ αἱ γειτονικαὶ πόλεις: Δημοκράνεια καὶ Ἐμπυρίτης. (Καντακουζηνοῦ, Τομ. Β', σελ. 499 καὶ 518).

Τοῦ Ἀθύρα σώζονται ἐλάχισται ἐπιγραφαὶ τῶν ἀρχαίων χρόνων. Παρὰ τῷ Δημητρίῳ (in loc. cit. σελ. 366) ἀναφέρεται ἐπιγραφή τις, ἐν τῇ ὁποίᾳ μνημονεύεται Αὔρηλία τις Βουλκία τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων.

Παρὰ τὸν Ἀθύραν σώζεται μέχρι σήμερον λιθίνη μεγάλη γέφυρα, στριζομένη ἐπὶ πολλῶν ἀψίδων. Ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται ὅτι εἶναι ἔργον Βυζαντινῶν χρόνων. Ἀλλ' ἐπισταμένη ἐξέτασις καὶ ἐπιγραφή τις



έντετειχισμένη ἐπὶ τῆς γεφύρας μᾶς πληροφορεῖ ὅτι εἶναι ἔργον μετα-  
γενεστέρων χρόνων, κτισθεῖσα ὑπὸ Σολεῦμάν τοῦ Μεγαλοπρεποῦς (1520 -  
1566). Ὁ Μελέτιος ἀναφέρει τὰ ἐξῆς σχετικά (τόμ. Γ', σελ. 61) :  
"Αἱ γέφυραι, ὅπου εὐρίσκονται εἰς τόν 'Αθύραν καί τό Ρήγιον, ὑπό  
τοῦ Σολεῦμάν κατεσκευάσθησαν. Ἡ γέφυρα τοῦ Ρηγίου πρῶτον ἦτο ξυλί-  
νη, ὥσπερ καί τοῦ 'Αθύρα. Εἴτα ὁ 'Ιουστινιανός τήν ἔκαμε μέ λίθους  
ἔχουσαν καμάραν".

---

Ὑπὸ ἐκκλησιαστικὴν ἔποψιν ὁ 'Αθύρας, ἀπὸ τῶν χρόνων ἤδη τοῦ  
Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (886-912) ἦτο ἔδρα ἐπισκόπου, κατέχουσα τὴν 17ην  
σειράν τῶν ὑπὸ <sup>1ο</sup> Μητροπολίτην 'Ηρακλείας ὑπαγομένων 'Επισκοπῶν (Ράλλη  
καί Ποτλῆ, τόμ. V, σελ. 476). Κατὰ τό 1369 ἀναφέρεται ὁ <sup>2ο</sup> 'Επίσκοπος  
'Αθύρα ~~Αἰὼνιάσιος~~ <sup>3ο</sup> προβιβασθεὶς εἰς τὴν Μητρόπολιν Αἴνου. Ἐπίσης  
ἀναφέρεται ἐπίσκοπος 'Αθύρα καί κατὰ τό 1387, ἀλλ' ἄγνωστον τό ὄνο-  
μά του. Μέχρι δέ τῆς καθαιρέσεως τοῦ Πατριάρχου 'Ιωάσαφ τοῦ Μεγα-  
λοπρεποῦς τό 1565 ἀναφέρεται ~~μόνον~~ <sup>4ο</sup> 'Επίσκοπος 'Αθύρων ~~αἰκκῆς~~ <sup>5ο</sup>.  
Ἐκτοτε ἀνφέρεται ἡ Ἐπισκοπὴ 'Αθύρων ἠνωμένη μετέ τῶν Μετρῶν ὑπὸ  
τόν τίτλον : 'Επίσκοπος 'Αθύρων καί Μετρῶν. Ὡς τοιοῦτος δέ πρῶτος  
μνημονεύεται ὁ Προκόπιος, ὅστις φαίνεται ὑπογεγραμμένος εἰς τὴν πρῶ-  
ξιν τῆς καθαιρέσεως τοῦ 'Ιωάσαφ (Μ. Γεδεών). Περί τῶν ἐπισκόπων  
'Αθύρα καί Μετρῶν, ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ, 1810, σελ. 20-22  
καί 30-31).

Ἐπὶ τινος μολυβδοβούλου τοῦ δεκάτου αἰῶνος σώζεται τό ὄνομα ἐπι-  
σκόπου τινός, Ὁρέστου καλουμένου, "ἐλέφ Θεοῦ 'Επισκόπου 'Αθύρα".  
(Μοταμῆ, Μολυβδόβουλλα τῆς Δύσεως, ἡγουν τῆς Εὐρώπης, ἐν τῷ Παραρτ-  
ματι τοῦ Φιλ. Συλλ. Κων/ηόλεως τοῦ XIII τόμου σελ. 92).

Ἐκ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ 'Αθύρα οἱ Σταυροφόροι ἀφηρεσαν τὴν <sup>6ο</sup> θήκην  
καί τό σῶμα τῆς Ἀγίας Ἐλένης, τῆς ἐπιλεγομένης τοῦ 'Αθύρα. Ἐπί-  
σης καί τεμάχια τῆς ἐκεῖ φυλασσομένης κάρας τοῦ Ἀγίου Βίκτωρος κατὰ  
τά ἔτη 1206 καί 1212.

---

Ἡ ἄλλοτε πολυάνθρωπος καί πλουσία κωμόπολις τοῦ Ἀθύρα, σήμερον εἶναι μικρά καί ἀφανής πολίχνη, κατοικουμένη ὑπὸ Ὀθωμανῶν. Οὐδέν μνημεῖον ~~καρπυρεῖ~~ ἐκ τοῦ παρελθόντος αὐτῆς μεγαλείου τῶν Βυζαντινῶν χρόνων περιεσώθη μέχρις ἡμῶν, πλὴν πολλῶν καί μεγάλων μολυβδοσκεπῶν ξενοδοχείων (κοινῶς χάνια) τῶν Τουρκικῶν χρόνων, ὅπου ἐξενίζοντο οἱ διάφοροι καί πολυάριθμοι διαβάται.

Τό τουρκικόν ὄνομα Μπουγιούκ Τσεκμετζές διὰ τόν Ἀθύραν καί Κουτσούκ Τσεκμετζές διὰ τό Ρηγίον, ἐδόθη ὑπὸ τῶν Τούρκων διὰ τόν ἐξῆς λόγον: Αἱ λιμνοθάλασσαι αὗται εἶναι πλουσιόταται ἰχθυοτροφεῖα (νταλιάνια), συγκοινωνοῦσαι διὰ τῆς θαλάσσης δι' ἑνός μόνον ρύακος. Κατά τὰς ἐκβολὰς τοῦ ρύακος τούτου ὑπάρχει μέγα ξύλινον φεικτωτὸν διάφραγμα, διὰ τοῦ ὁποίου εἰσέρχονται καί ἐξέρχονται ἀκωλύτως οἱ μικροὶ ἰχθῦς. Κατά τὴν ἀνοίξιν, ὅτε οἱ ἰχθῦς ἀνέρχονται ἐκ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους εἰς τὴν Προποντίδα καί τόν Εὐξείνιον Πόντον, αἴρεται τό διάφραγμα τοῦτο καί εἰσέρχονται εἰς τὰς λιμνοθαλάσσας οἱ ἰχθῦς ἰδίως δέ οἱ ὀνομαστοὶ κέφαλοι. Καθ' ὅλον τό θέρος αἱ λίμναι κλείονται διὰ τοῦ διαφράγματος τούτου καί οἱ ἰχθῦς πληθύνονται καί τρέφονται εἰς αὐτάς. Ἀφ' ὧντος τοῦ φθινοπώρου, αἴρεται τό διάφραγμα ἐν ᾧ δέ οἱ ἰχθῦς ἐξέρχονται, ἀλιεύονται κατὰ τὴν ἔξοδον αὐτῶν. Ἐκ τοῦ διαφράγματος τούτου, τό ὁποῖον ἐν εἵδει θύρας ἀνοίγει καί κλείει καί τό ὁποῖον τουρκιστί καλεῖται "Τσεκμετζέ", ἥτοι συρτάριον, ἔλαβον τὴν ἑπωνυμίαν "Τσεκμετζέδες", αἱ λιμνοθάλασσαι τοῦ Ἀθύρα καί τοῦ Ρηγίου, καθὼς καί αἱ ὁμώνυμοι κωμοπόλεις. (Ἀλεξ. Πασπάτη, Τὰ Δυτικά Προάστεια τοῦ Βοσπόρου, ἐν τῷ Ἑλλ. Φιλ. Σὺλλ. Κων/πόλεως 1877-78, σελ. 36-37).